

εὐμαρειαν τοῦ οἴκου του προελόμενος ὑπηρέτησεν ἔκτοτε τὴν πατρίδα ὡς ἀνώτερος τελωνιακὸς ὑπάλληλος, ἐκπληρώσας μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκεραιότητος καὶ αὐταπερνησίας τὸ καθήκον του, διατηρήσας μέχρι ἐσχάτων τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς του, ἥτις τόσῳ εὐγλώττως κατοπτρίζεται εἰς τὸν ἔμπλεων πατριωτισμοῦ, ἀκραδάντου καρτεροψυχίας καὶ ἀκραίφνου φιλοπατρίας βίον του.

Ὁ Γερασιμος Μεταξᾶς πεπροικισμένος, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, δι' ἰσχυροῦ πνεύματος καὶ εὐφυΐας σπανίας ἔγραψε καὶ ὠραίας σατυρικὰς ποιήσεις, ἐν αἷς πικρῶς καὶ μετὰ δυναμείας καυτηριάζεται ἢ ἐν διαφόροις καιροῖς ἠκιστα πατριωτικὴ ἐνέργεια ἀνδρῶν μετέπειτα καταλαβόντων διαπρεπεῖς θέσεις. Φύσει ὅμως μετριόφρων δὲν ἠθέλησε νὰ δημοσιεύσῃ ποτε τὰ ποιητικὰ αὐτοῦ ἔργα.

Προσβληθεὶς ὑπὸ ὄξυτάτης νόσου ὁ ἀείμνηστος καὶ φιλόπατρις ἀνὴρ ἀπέβησε τῇ 11 Ἰουνίου 1888 καταλιπὼν μνήμην ἀγαθὴν καὶ ὑπόδειγμα ἔριστον τοῖς ἐπιγιγνομένοις δωρησάμενος τῇ φιλάτῃ πατρίδι, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἠγωνίατο, ἀνταξίους υἱοὺς τῶν γενναίων καὶ εὐγενῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων τὸν τε ἐν Ἀθήναις διακεκριμένον ὀφθαλμίατρον κ. Θεμιστοκλέα καὶ τὸν ἐν Ῥουμανίᾳ φιλογενέστατον Ἀριστείδην, τιμῶντα πολὺ αὐτόθι τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα, ὅτινες φόρον πατρικοῦ σεβασμοῦ καὶ υἱικῆς εὐγνωμοσύνης ἐπιτελοῦντες μετῆνεγκον προσηκόντως τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ καταθέσαντες τοῦτον ἐν τῷ οἰκογενειακῷ κοιμητηρίῳ, ἀκολουθησάσης τὴν κηδείαν ἀπάσης τῆς πόλεως εἰς ἐνδείξιν τῆς ἰδιαιτέρας ὑπολήψεως καὶ τῆς ἀμερίστου εὐγνωμοσύνης, ἧς ἀπήλαυε παρ' αὐτοῖς ὁ ἀείμνηστος Γεράσιμος Μεταξᾶς.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ "ΤΟΥ ΜΟΡΕΩΣ"

ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΚΑΛΥΦΘΕΙΣΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΕΩΣ "ΜΟΡΕΑΣ"

ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΕΝ Τῷ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚῷ ΣΥΛΛΟΓῷ 'ΠΑΡΝΑΣΣΩ'

ΠΑΡ'

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΕΤΡΙΔΟΥ,
ΗΠΕΡΙΡΤΟΥ, ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

(Συνέχεια προηγ. φυλλαδίου).

§ ζ'. Ὅτι δ' ἡ οἰκογένεια τῶν Βουτζαράδων φαίνεται ἐκ Τριφυλίας καταγομένη, καλουμένης τότε Ἀρκαδίας⁽¹⁾, συντελοῦσιν εἰς τὴν παραδοχὴν τούτου καὶ δύο παραδόσεις, ἀπὸ ἀπαντῶσι σήμερον παρὰ τῷ λαῷ ἐκεῖσε.

α'. Εἰς ἄγιον Ἡλίαν, κορυφὴν τῶν ὀρέων τῆς Κυπαρισσίας, ὑπάρχει σπήλαιον, ὅπερ κοινῶς ὀνομάζεται «*Σπηλιὰ τοῦ Δόξα*

(1) Ἐφημ. Φιλομαθ. Περίοδ. Β'. Ἀριθ. 23. σελ. 361—368. 1 Μαρτίου 1880.

Πατρῆ». διότι, λέγουσιν, ἐκεῖ κατέφυγεν ὁ Δόξα-Πατρῆς καὶ ἐκρύβη, ὅτε κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν Φράγκων μετὰ τὴν ἤτταν αὐτοῦ. Ἡ κορυφὴ αὕτη ἴνε εἰς τὸ λεγόμενον «*Γεράσειον*» ὄρος, παρὰ τὴν κώμην «*Ἀρμενιούς*» $\frac{3}{4}$ τῆς ὥρας ἀπέχουσαν τῆς Κυπαρισσίας· ἢ δ' εἰς αὐτὴν ἄνοδος στενή, τραχυτάτη καὶ λίαν κρημνώδης. Ἡ εἴσοδος τοῦ σπηλαίου πυρκαμιδοειδῆς καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῆς μικρὰ τινα λίθινα καθίσματα τεχνητὰ ἀπκντῶσιν ἐντὸς δὲ αὐτοῦ, μεγάλου μὴ ὄντος, ἐπικρέμανται σταλακτῖται ἐνὸς δὲ τούτων ὑποκάτωθεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους παρκτηρεῖται μικρὰ τις λεκανὴ λαξευτὴ ἐν τῷ βράχῳ, ὅπως ὑποδέχεται τὸ ἄνωθεν στάζον κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτήν, καὶ χρησιμεῖον εἰς πόσιν δι' ὀλίγους τινὰς ἀνθρώπους, ὕδωρ ἐνδείξει αὐταὶ τῆς ἐν αὐτῷ ποτε διαμονῆς ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἂν ὁ Δόξα-Πατρῆς ἢ ἄλλοι τινὲς παρέμειναν ἐν αὐτῷ, οὐδὲν ἄλλο τεκμήριον ἔχομεν, διασαφηνίζον, ἢ γνωρίζον ἡμῖν πλείονα, ὥστε νὰ διακρίνωμεν τὸ ἀληθὲς ἐκατέρωθεν, εἰμὴ μόνον τὴν διάσωσιν τῆς προσωνομίας.

β'. Καὶ σήμερον ἐτι εἰς τὰς κώμας τοῦ δήμου Κυπαρισσίας, ὡς καὶ εἰς Ζουρτζαν ἐν Ὀλυμπίᾳ, πλείστοι ὄσοι ὀνομάζονται «*Δόξαι*», κύριον ὄνομα, ὅπερ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου σπανίζει, καὶ ἐπομένως δύναται τις ἐν περιεργείᾳ νὰ ἐρωτήσῃ: Δια τί τοῦτο ἐναυθὰ πλεονάζει; ποῖον τὸ αἴτιον τούτου; Ἄλλ' ἄλλην ἐρμηνείαν δὲν εὐρίσκει πιθανὴν εἰμὴ ὅτι χάριν ἀγαστῆς ἀναμνήσεως τοῦ Δόξα Πατρῆ ἀποδίδεται συχνάκις τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς διαφόρους, ὅπως καὶ σήμερον τὸ ὄνομα «*Ὀλγα*», διὰ τὴν Βασίλισσαν Ὀλγαν, καὶ πρότερον «*Ἀμαλία* καὶ «*Ὀθων*» ἕνεκα τῶν βασιλέων κλπ. καὶ οὕτω συντηρεῖται μέχρι σήμερον ἡ ἀνάμνησις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἥρωος τοῦ Μεσαιῶνος, ὡς ὀνομάζει αὐτὸν ὁ σοφὸς καθηγητῆς, κ. Κ. Παππαρρηγόπουλος, ἐν ἰδιαιτέρᾳ πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῇ, ἐν ἧ μοὶ ἔγραφε περὶ αὐτοῦ τάδε: «*Περὶ τοῦ σπηλαίου, ἐν ᾧ ἐκρύπτετο ὁ μεσαιωνικὸς ἥρωας Βουτζαράς, οὐδὲν γνωρίζω· ἐν γένει δὲ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὀλίγας ἔχομεν εἰδησεις. Τὰ χρονικὰ τῶν ἐν Μορέᾳ πολέμων τῶν φράγκων*» λέγουσιν ὅτι ὁ πρωτοστράτορας μισέρ Τζεφρές ἐξεστράτευσεν

» ἐπὶ τὸν κρατοῦν τὸν δρόμον

» ἐπὶ τὸ λέγουσιν τὰ Σκορτά· μικρὸν Καστέλλιν ἐνι.

» Ἄλλ' εἰς Τραχόνιν καθεται, τόπον ἀφιερωμένον, . . .

». . . . . Τὰ κρατεῖ . . . . .

» λέγουσιν ὁ κᾶποιος ἀπὸ τούς Βουτζαράδαις

» *Δόξα-Πατρῆν* τὸν λέγουσι, καλὸς στρατιώτης ἐνι.»

Ἄλλὰ τὸ φρούριον ἐσυνθηκολόγησεν ἅμα ἀρξάμενου τοῦ πολέμου, οὐδὲ λέγεται, τί ἀπέγεινεν ὁ Βουτζαράς. Ἡ ἀρχαία Ἰταλικὴ μετάφρασις τῶν χρονικῶν, ἡ γενομένη πιθανῶς ἐν τῇ ΙΔ'. ἐκατονταετηρίδι ὀνομάζει τὸν ἄνδρα *Vucera de-capatri* οὐδὲν δὲ προθέτει εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ πρωτοτύπου λεγόμενα. Καὶ ὁ Horp ἐν τῇ ἱστορίᾳ του ταῦτα μόνον ἀναφέρει τὰ σύντομα γεγονότα».

Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τοῦ Βουτζαρά Δόξα Πατρῆ παρὰ

τοῦ σοφοῦ ἱστορικοῦ. Ἄλλ' εἰς ταῦτα προσθετέα τὰ ἐξῆς:

Ἐν Ἠπειρῷ διατηρεῖται παρὰ τῷ λαῷ ἡ ἐξῆς φράσις «μὴ σ' τὸ Δόξα Πατρὶ καὶ κάτω», δόξα πατρὶ ἐννοοῦντι τὴν κεφαλὴν· «ἦτοι ἐν κτύπημα κατὰ κεφαλῆς, καὶ οὕτω πλπτεις κάτω». Ἄλλὰ πόθεν προῆλθεν ἡ φράσις αὕτη; Δύο τινὰ δύναται τις νὰ προῦποθέσῃ πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς καταγωγῆς αὐτῆς· ἢ ὅτι, ἐπειδὴ ἡ οἰκογένεια τῶν Βουτζαράδων, καὶ ἰδίως ὁ Δόξα Πατρῆς, τὸ ἐπιφανέστερον αὐτῆς μέλος, προσβληθεὶς ὑπὸ τῶν Φράγκων ἰσχυρῶς ἔπεσε κρατερῶς ἀγωνισθεὶς, καὶ μετ' αὐτοῦ ἔπεσε καὶ σύμπασα ἡ Πελοπόννησος, ἧς ἐθεωρεῖτο ἡ κεφαλὴ, ὁ τελευταῖος ἀρχηγός, μεθ' ὃν οὐδεὶς ἄλλος ἀνεφάνη ἢ ὅτι, ἐπειδὴ συνήθως οἱ χριστιανοὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς αὐτῶν ἀναφέροντες τὸ «Δόξα πατρὶ καὶ νιῶ καὶ Ἁγίῳ πνεύματι», καὶ ποιοῦντες τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἀνυψοῦσι τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἅμα τῇ ἐκφωνήσῃ, ἐννοοῦντες διὰ τούτου τὴν σπουδαιότητα τῆς κεφαλῆς, τοῦ ἐν αὐτῇ πνεύματος ὅπερ θεωρεῖται ἀρχὴ τῶν πάντων ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ· ἐὰν δὲ ἡ κεφαλὴ προσβληθῇ δεινῶς, τὸ σῶμα πίπτει κάτω, οὕτω καὶ ἀρχηγός τις ἐπιφανής ἢ φρούριον ὄχυρόν, ὡς ἀντιπροσωπεύων τὴν ἰσχύοντι λαῷ, ἐὰν καταπολεμηθῇ καὶ πέσῃ, πίπτει κάτω καὶ ὁ λαὸς γίνεταί οὕτω δούλος τοῦ ἰσχυροτέρου· πανυ δ' ἀρμόδιως τότε ἐκφράζεται ἐν ἀλληγορικῇ εὐνοήτῃ «μὴ σ' τὸ Δόξα Πατρὶ καὶ κάτω». Τὸ τοιοῦτον ἐγένετο καὶ ἐν Ἠπειρῷ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους· ἅμα τὸ περιφανές Σούλιον καὶ ἡ ἀδουλωτὸς Χειμάρρα κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἄλῃ-πασᾶ καὶ ἔπεσαν, ἔπεσε καὶ ἡ Ἠπειρος σύμπασα· ὁ δὲ λαὸς αὐτῆς ὑπεδουλώθη τοῖς Τούρκοις. Καὶ οὕτω συμβαίνει ἀπανταχοῦ, ὅπου τὰ πρωτεῖα καταβάλλονται καὶ οἱ ἐνδοξοὶ ἄνδρες πίπτουσιν ἐπαξίως τοῦ ὀνόματος καὶ τῶν μεγαλεπήβολων αὐτῶν σχεδίων καὶ φρονημάτων.

§ η'. Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐν τῇ κυρίως Ἠλιδί, πόλις ἔχουσα τὸ ὄνομα «Μοραία», ὡς δοξάζει ὁ κ. Σάθας, δὲν ὑπῆρχε τὸ παράπαν· ἐπειδὴ ὁμοίως ἡ Τριφυλία συμπεριελαμβάνετο ἐν τῇ Ἠλιδί, καὶ ἀπετέλει ἐν διοικητικῶν τμημάτων, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν διὰ τούτου τὴν τῶν Ἀράδων Γεωγράφων, Ἰβν-Σαΐδ καὶ Ἀβδούλ-Φεδά, ὁμώνυμον πόλιν ἐν Ἠλιδί μὲν κειμένην. ἄλλ' εἰς τὸ τμημα αὐτῆς, Τριφυλίαν, καὶ οὕτως εὐρίσκειται ἡ ἀλήθεια· μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν μαλιστα «τῆς Μορjοτάδας» καὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς οὐδαίς λόγος φαίνεται· ἐντιστρατευόμενος πρὸς τοῦτο μόνη διαφορὰ μένει ὅτι ὁ μὲν κ. Σάθας ὑποτίθει αὐτὴν ἐν τῇ λίμνῃ «Μορjάς», μίαν ὥραν ἀπεχούση τοῦ Πύργου, πρωτευούσης νῦν τῆς Ἠλείας· ὁ δ' Ἀθανάσιος Πετρίδης ἐν «Μορjοτάδι», 1 1/2 ὥρ. ἀπεχούση τῆς Κυπαρισσίας, πρωτευούσης νῦν τῆς Τριφυλίας. Καὶ τὸν μὲν κ. Σάθαν ὠδήγησε πρὸς τοῦτο τὸ ὄνομα τῆς λίμνης «Μορjά» καὶ οὐδὲν ἄλλο χωρὶς καὶ νὰ ὑποπτευθῇ ὅτι παρὰ τὴν λίμνην ταύτην ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις Λετρίνοι κατὰ τὴν σαφεστάτην μαρτυρίαν τοῦ Παυσανίου, περὶ ἧς παρακατιόντι λόγος· τὸν δὲ Ἀθανάσιον Πετρίδην ὠδήγησαν αἱ νεώτεροι ἐπιτόπιοι ἔρευναι, ἡ ἀνακά-

λυσις τῶν ἐρειπίων ἐν «Μορjοτάδι», ἅπερ πρῶτος αὐτὸς ἀνεῦρεν· οὐδεὶς δὲ τῶν Εὐρωπαίων περιηγητῶν περιέγραψεν ἄχρι τοῦδε, οὐδὲ τῶν ἡμετέρων τις λογιῶν. Τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην ἀγνοῶν ἐτι ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ἔγραφε πρότερον ἐν τῷ Bulletin de correspondance hellénique τάδε· «Κατὰ τὸν ἐν τῇ 1γ' ἑκατονταετηρίδι Ἄραβα γεωγράφον Ἰβν-Σαΐδ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Μωρέως κεῖται ἡ ὁμώνυμος πόλις, ἣ τις εἶναι πρωτεύουσα αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἔχομεν τελευταῖον πόλιν ῥητῶς κατονομαζομένην Μωρέας· ἀλλὰ τὸ δεινὸν εἶναι ὅτι ὁ Ἰβν-Σαΐδ βεβαίως ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον τοῦ ὅτι ἠθέλησε νὰ ἀποδείξῃ ὁ κ. Σάθας. Ὁ τελευταῖος οὗτος ὁμιλεῖ περὶ πόλεως ἐν τῇ Ἠλιδί κειμένης, ὁ δ' Ἄραβ γεωγράφος ἀξιοῖ ὅτι ἡ πόλις Μωρέας ἔκειτο ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Πελοποννήσου. Πῶς δὲ νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὴν ὑπαρξίν τοιαύτης πόλεως, εἴτε ἐν Ἠλιδί, εἴτε ὅπουδήποτε ἄλλου τῆς Χερσονήσου, ἐν ᾧ ἵχνος αὐτῆς δὲν εὐρίσκομεν, οὔτε εἰς τὸ βιβλίον τῆς Κουγκέστας, τὸ ὁποῖον ἱστορεῖ λεπτομερῶς τὰ κατὰ τὸ Πριγκηπάτον Ἀχαΐας, καὶ παρατίθεισιν ὀρθοδόκοντα καὶ ἑπτὰ ὀνόματα πόλεων αὐτῆς καὶ ἐπαρχιῶν καὶ ποταμῶν καὶ ὀρέων, οὔτε εἰς τὸν Ἄραβα γεωγράφον Ἐδρῖσι, ὅστις ἀκμάσας ἐν τῇ 16' ἑκατονταετηρίδι κατέλιπεν ἡμῖν γεωγραφικὸν ἔργον ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῆς συγγραφῆς τοῦ ὁμογενοῦς αὐτοῦ!

«Ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα προταθεῖσα λύσις, προεκάλεσεν ἄλλην. Ὁ κ. Ζαχαρίας von lingenthal, ὁ περιώνυμος Σχοῦλιαστής «τῆς Ἐκλογῆς τῶν Νόμων», δὲν παραδέχεται πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ὅτι ὑπῆρξέ ποτε πόλις Μωρέα· νομίζει ὁμοίως ὅτι ὁ κ. Σάθας ἀναζητήσας ἐν τῇ Ἠλιδί τὴν ἀρχὴν τοῦ ὀνόματος τούτου, ἀντιπαρῆλθε πλησιέστατα τῆς ἀληθείας. Τὸ ὄνομα τοῦτο, λέγει, ἐκφέρεται εἰς τὰ ἀρχαιότατα μνημεῖα διὰ τοῦ τύπου «Amorea, l' Amorée». Τὸ δὲ Amoree εἶναι ἐπίθετον τῆς Κάτω Ἠλίδος, ἀνόρειος, ἀμόρειος («Ἠλῖς»), ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὴν Κοίλην Ἠλιδα τῶν κλασσικῶν χρόνων²

«Ἡ προτεραιότης τοῦ τύπου «Amorea» ἐπιστάθη ἀποκρῶντως ὑπὸ τοῦ κ. Zach. von lingenthal· ἀλλ' ἔδει προσέτι νὰ βεβαιωθῇ ὅτι τὸ ὄνομα Ἀμόρειος, Ἀνόρειος, ἦτον ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κατοίκους τῆς χώρας, ὅτε ἀφίκοντο αὐτόθι οἱ Φράγκοι· διότι μόνον τούτου τεθέντος, δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν· διὰ τί οἱ ξένοι προετίμησαν αὐτὸ παντὸς ἄλλου. Δυστυχῶς τὸ γεγονός τοῦτο οὐδὲν ἀποδεικνύεται. Συμπεραίνων λέγω ὅτι ἡ Σφίγξ αὕτη δὲν εὔρεν τὸν Οἰδίποδα αὐτῆς.»

§ θ'. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ σοφὸς Καθηγητὴς ἔγραψεν ἐν τῷ Bulletin πρὸ ἐπτὰ ἐτῶν, ὅτε «ἡ Μορjοτάς» ἦν ὄλιως ἔγνω-

1) Bulletin de correspondance hellénique. Τεύχ. Φεβρ. 1882. — Παρνασ. τεύχ. Γ'. σελ. 220 κέξ. 1881. — hoph histor. griech. tom. Aenn. pag. 163.

2) Deutsche litteratur zeitung. 1880. N. 6. pag. 196 κέξ.

στος καὶ παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις, τούλάχιστον ὅσους ἐγὼ ἐνέτυχον, οἷον, Pougueville, Buchon, Emile Irampert, Scrofani, Kourtius, ἐκ τῶν σοφῶν Εὐρωπαϊῶν. Μελετῆς τῷ Γεωγράφῳ, Λωρέντῃ, τῷ ἐξόχῳ ὀτρηνῶ θεράποντι τῶν Μουσῶν, κ. Ραγκαβῆ καὶ εἴτινι ἄλλῳ ἐκ τῶν ἡμετέρων γεωγράφων¹. Ἄλλ' ἤδη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐρείπιων τῆς «Μορjοτάδας» προστίθεται εἰς ἔτι παράγων εἰς τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος συμβαλλόμενος ἀρκετὰ τούλάχιστον εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν ἐρευνητῶν τούτων· ὦστε τοῦ λοιποῦ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπορρίψωμεν ἀπολύτως τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἄραβος Γεωγράφου, Ἰβν-Σαΐδ, περὶ οὗ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὁ λόγος, διότι φαίνεται νῦν ἐχόμενος τῆς ἀληθείας πολὺ μᾶλλον ἢ ὁ ὁμογενὴς αὐτοῦ Ἐδρῖσι, ὅστις καθὰ λέγει ὁ κ. Παππαρηγόπουλος, οὐδένα λόγον ποιεῖται περὶ τῆς πόλεως ταύτης εἴτε διὰ τὸ ἄσημον αὐτῆς ἐν τῇ ἐποχῇ αὐτοῦ, εἴτε διὰ τὴν εἰς προγενεστέρους τοῦ Ἐδρῖσι χρόνους ἐξαλειψῖν αὐτῆς ἐκ τοῦ Καταλόγου τῶν Πελοποννησιακῶν πόλεων. Διὸ οὔτε τὸ βιβλίον τῆς Κουγκέστας, οὔτε τὸ χρονικὸν τοῦ Μωρέως, οὔτε αὐτὸς ὁ Ἐδρῖσι ποιεῖται μνεῖαν αὐτῆς εὐλόγως.

§ ι'. Ὡσαύτως λίαν βεβιασμένη φαίνεται καὶ ἡ ἐτυμολογία τοῦ σοφοῦ von lingenthal περὶ τοῦ τύπου «Amorea» ὅτι δηλαδὴ προῆλθεν ἐκ τοῦ τύπου Ἀνόρειος, Ἀμόρειος κλπ. ἐπειδὴ καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῆς Ἀσίας ὑπῆρχε περιώνυμος πόλις ἀρχαία, Ἀμόριον καλουμένη, ἣς τὰ ἐρείπια ἀνεκάλυψε τῷ 1836 ὁ Ἄγγλος Ἀμιλτων ἐν τινι πενιχρᾷ κώμῃ ὀνομαζομένη Τουρκιστὶ «Ἀσσιάρ-κιοῖ»². Λοιπὸν καὶ ἐν Φρυγίᾳ τὴν αὐτὴν μέθοδον τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφοῦ von lingenthal ἐφαρμοστέον; τὴν αὐτὴν καὶ ἐν Τριφυλίᾳ διὰ τὰ ἐρείπια τῆς Μορjοτάδος; Ἄλλ' ἐνταῦθα ὑπάρχουσι λόφοι καὶ ὄρη, ὥστε ἡ πανάκεια τῆς μεθόδου ταύτης ἐφαρμόσιμος οὐκ ἔστιν· οἱ δ' ὄροι, Ἀνόρειος, Ἀμόρειος τοῦ von lingenthal ὅλους παρασάγγας τῆς ἐφαρμογῆς ἀπέχουσιν.

(ἔπεται συνέχ. Γ'. Μέρους)

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

Ἡ εὐφυΐα μορφοῦται ἐν τῇ ἐρμηίᾳ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὁ χαρακτήρ. (Gothe)

Εὐκολώτερον εἶνε νὰ κρατήτῃ τις ἄνθρωπος πεπυρωμένον ἐπὶ τῆς γλώσσης, ἢ λόγον μυστικόν. (Σωκράτης)

Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ εὐφυΐα εἶνε συνώνυμα τῆς μωρίας ὅσακις δὲν κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

1) Ἴνα πεισθῇ τις δύναται ἰδεῖν τὰ αὐτῶν πονήματα.

2) Ἔστις Ἀριθ. 229 σελ. 308—314. 18 Μαρτίου, 1880 ἐν Ἀθήναις.

Ὁ ἔχων πνεῦμα δύναται πολλάκις νὰ ᾔη ἀνόητος ἄνθρωπος, οὐδέποτε ὅμως ὁ ἔχων κρίσιν. (Larochevoucauld)

Μὴ ἀπόβλεπε εἰς τὸ ἐνδυμα, εἰς τὸ γένος, εἰς τὴν τάξιν, εἰς τὴν οὐσίαν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' εἰς τὰς ἐκδουλεύσεις αὐτοῦ, εἰς τὰ ἐξαιρέτα αὐτοῦ πλεονεκτήματα, ἦτοι εἰς τὰς καλὰς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ιδιότητας.

* *

Ὁμίλουν περὶ τῆς πικρίας, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ συναίσθησις τοῦ γήρατος, ἐνώπιον χαριεστάτης τινὸς ἐξηκοντούτιδος. Ἄλλ' ἡ καρδία οὐδέποτε γηρασκει, εἶπεν ἐξ ἄβροφροσύνης εἰς τῶν φίλων τῆς.

Ἀλήθεια, ἀπήνητησεν ἐκείνη, ἀλλὰ δὲν τῆς ἀρέσει νὰ κατοικῇ εἰς ἐρείπια.

Ἐβδελύχθη πάντοτε τὴν ἀχαριστίαν· νομιζῶ δὲ ὅτι καὶ εἰς τὸν διάβολον ἂν εἶχον ὑποχρέωσιν τινα θὰ ἔλεγον καλὸν τινα λόγον διὰ τὰ κέρατά του. (Βολταῖρος)

Οὐδέποτε πρέπει νὰ πλήττῃ τις γυναῖκα, ἔστω καὶ δι' ἄνθους. (Ἰνδικὸν λόγιον).

Ἡ γυνὴ εἶνε ὄν ἀσθενὴς, εὐπαθὴς, ἐτοιμόδακρυ, ὄν ὅπερ ὁ ἀνὴρ ὀφείλει νὰ περιποιῆται, νὰ ὑπηρετῇ, νὰ βοηθῇ καὶ περιβάλλῃ διὰ τῶν ἑαυτοῦ φροντίδων, οὐ τινος ὀφείλει νὰ στερεοποιῇ τὸν χαρακτήρα, νὰ διαπλάττῃ τὸ πνεῦμα καὶ ἀνυψῶν αὐτὴν εἰς τὴν γνώσιν τῶν ἱερῶν τῆς οἰκογενείας καθηκόντων νὰ τὴν μυσταγωγῇ ἐπὶ τέλος εἰς τὸν μοναδικὸν αὐτῆς ἐν τῷ βίῳ προορισμόν, ὅστις εἶνε ὁ τῆς συζύγου καὶ τῆς μητρός. (Michelet)

Κατὰ τοὺς Λιθουανούς, γράφει ἡ Κα Δώρα Ἰστρίας, αἱ γυναῖκες ἔχουσι μακρὰς ἐσθῆτας καὶ μικρὸν πνεῦμα. Παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς Γεωργίας ἡ ἀξία μιᾶς νεάνιδος ἀνέρχεται εἰς ἑκατὸν εἴκοσι φράγκα, παρὰ δὲ τοῖς Τσερεμίσοις εἰς τετρακόσια. Οἱ Γάταροι Νογαῖς λαμβάνουσι γυναῖκα ἀντὶ τριάκοντα ἀγελάδων. Ἐν ταῖς κατωτάταις τάξεσι τῶν Κιργίζ-Καϊζάκ ἐκάστη κόρη πωλεῖται ἀντὶ πέντε μέχρις ἑξ ὑπὸ πρῶτων, ἐν δὲ ταῖς ἀνωτέραις, ἀντὶ διακοσίων ἵππων, πεντακοσίων προβάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ χιλίων. Παρὰ τοῖς Σαμογέταις, οἵτινες κατοικοῦσι τὰς ψυχροτάτας χώρας τῆς Ἀρκτου, ὁ σύζυγος ἀγοράζει τὴν γυναῖκα του, δεκαετίδα ἔτι, ἀντὶ τιμῆς κυμαινομένης μεταξὺ ἑκατὸν μέχρι πενήκοντα ταρανδαν, ζώου χρησιμωτάτου εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἡ δὲ τιμὴ αὕτη ἀρκετὰ ὑπέρογκος βεβαίως φαίνεται ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι αἱ Σαμογέτιδες εἰσὶ δύσμορφοι, μικρόσωμοι, ἔχουσι δυσαναλογα μὲν τὰ ἄκρα, πρόσωπον δὲ πεπλατυμένον καὶ ῥυπαρόν, γαστέρα προεξέχουσαν, μέτωπον στενόν, ῥίνα πεπιεσμένη με μυκτῆρας ὡς τῶν κτηνῶν ἀναπεπταμένους πρὸς τὰ ἐκτός, ὀφθαλμοὺς κοίλους, μικροὺς, πονήρους, ἀγρίους ἐνίοτε, καὶ κόμην μακράν, πυκνὴν καὶ πεφρικυῖαν.